
Presentació

A manera de reflexió

Raimon Bonal

president de l'Associació Catalana de Sociologia

Aquesta **Revista Catalana de Sociologia** que tenim la satisfacció i la joia de poder presentar no és més que la culminació d'un notable esforç col·lectiu dels sociòlegs catalans. La Junta de l'Associació Catalana de Sociologia, la qual he tingut l'oportunitat de servir i representar, pot culminar així una il·lusió amanyagada carinyosament des de fa temps de donar llum verda a un projecte de revista pròpiament i exclusivament catalana de reflexió sociològica sobre la nostra estructura social. I haurem d'explicar el perquè i les motivacions profundes que ens han mogut a lliurar un producte que creïem que feia falta i mancava en el context de la nostra realitat.

En primer lloc, cal puntualitzar que la nostra **Revista Catalana de Sociologia** no vol entrar en competència amb altres revistes ja existents; concretament **Papers. Revista de Sociologia** de la Universitat Autònoma de Bellaterra o **Perspectiva Social** de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona. Si la competitivitat suposa rivalitat, el producte que presentem no intenta emular ningú ni estar-hi en oposició. Creiem que, mentre les possibilitats ho permetin, tots tenim igualment el nostre espai social dintre la reflexió sociològica a casa nostra. Potser el que cal desitjar és que lentament i progressivament el nostre context científic es vagi enriquint amb possibilitats alternatives de produccions editorials que ens permetin a tots plegats anar progressant en el difícil i complicat treball de les elaboracions teòriques, metodològiques i aplicades de la sociologia a Catalunya.

És pensant en aquest progrés que tampoc volem rivalitzar amb

els productes semblants d'Espanya o de l'estranger. La ferma convicció de l'actual Junta de l'Associació Catalana de Sociologia, que té uns noms i uns cognoms (Carles Prats, Sebastià Sarasa, Carlota Solé, Elulàlia Solé, Maite Montagut i Encarna Herrero), és que cal avançar sense defallença en la línia de fer aportacions que siguin d'interès i d'utilitat; cal fugir de les «capelletes» o dels «regnes de Taifes» i deixar-nos portar per un sa i generós esperit de servei i de treball intel·lectual sense reduccionismes i exclusivismes.

La **Revista Catalana de Sociologia** neix avui amb una doble originalitat que és la que acaba fent d'ella una necessitat.

La primera és la seva catalanitat; és a dir, la seva voluntat no negociable d'inserir-se a la societat catalana d'hores d'ara. Això vol dir que no solament fa ús exclusiu de la llengua catalana com a mitjà de comunicació propi, sinó que assumeix sense concessions el fet nacional català com una variable fonamental per a la comprensió i l'anàlisi de l'estructura social de Catalunya. No és un problema d'ésser «ceballuts», sinó que és una fidelitat indiscutible a l'hora de la contemplació de la nostra pròpia realitat. Al cap i a la fi, com a bons sociòlegs, no ens interessen els problemes socials tal com són definits pels qui solen fer-se amos del discurs i tenen l'autoatribuït monopoli de la veritat, sinó que el nostre interès se centra en els problemes sociològics que expliquen que les coses siguin d'una determinada manera. Aquesta és la primera innovació de la nostra revista, innovació que, sense pressuposar una opció política determinada, té darrera seu unes conseqüències d'abast polític considerable, més degut a les pressions externes de dintre i de fora de Catalunya que no pas per la nostra mateixa identitat catalana. La voluntat catalanista és fruit de la nostra fidelitat a la professió de sociòlegs. Estem convençuts que no és el mateix fer sociologia a Catalunya que estudiar la sociologia de Catalunya. Aquesta revista no és ideològica, sinó de realitats socials.

La segona originalitat del nostre producte és la innegociable i indiscutible vocació de servei als nostres socis i, per extensió, a la comunitat dels sociòlegs de Catalunya. La Junta de l'Associació Catalana de Sociologia assumeix com a pròpia la funció d'ésser i representar, potser una mica ambiciosament en uns moments en què l'associacionisme social fa fallida, la «comunitat científica dels sociòlegs catalans». Això pressuposa dues coses.

La primera, és que no ens anima cap voluntat de prestigi o de vanitat personal o col·lectiva en uns moments en què l'accés a la funció pública es vesteix en el context d'una carrera acadèmica universitària que només mira els interessos personals de fer currículum sense considerar les vertaderes necessitats de la sociologia a

Catalunya. Tenim la sensació, en aquest aspecte, d'anar obertament contra corrent d'uns defectes que ja denunciava el sociòleg Jaume Balmes el 1835 en el seu discurs doctoral a la Universitat de Cervera, parlant de les tres causes de corrupció a les universitats espanyoles: la burocràcia, el favoritisme i la centralització. Reprenent el discurs utòpic dels anarquistes catalans en la voluntat de fer reflexió sociològica de la realitat catalana del seu temps, el primer pas de la nostra revista és la d'ésser un judici i una interpretació crítica de la nostra realitat. Una vegada més, la **Revista Catalana de Sociologia** només és cridada a servir els interessos reals de la nació catalana i no a les apetències personals dels sociòlegs catalans. Pels temes directament relacionats amb el corporativisme professional, el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Polítiques i Sociologia hi està fent una dedicació incipient i eficaç.

La segona cosa que pressuposa la nostra revista és la vocació de servei als joves sociòlegs que han acabat o estan a punt de tenir un títol acadèmic oficial a les nostres aules. En el context d'un mercat de treball tancat i inelàstic on les coneixences, les relacions i les amistats preferencials es troben en primer pla, la nostra revista vol ésser un trampolí o palanca de llançament dels qui tenen alguna cosa a dir i no troben un òrgan adequat i apropiat per manca de valedors o de padrins. La **Revista Catalana de Sociologia** està pensada i es troba en funció del servei dels joves sociòlegs catalans. Si aquest primer lliurament ha estat reservat exclusivament a persones grans i que podien aportar un cert bagatge pel que fa a l'estat actual de la sociologia a Catalunya, obeeix únicament al fet de l'impuls o l'empena de la revista com a primícia; però aquesta no és la línia direccional que de manera única i exclusiva es proposa aquesta publicació. Volem donar pas als joves, servir a aquells qui treballen silenciosament en un àmbit o altre de la nostra comunitat política, sigui perquè estan elaborant una tesi doctoral com a tràmit burocràtic d'accés a la funció pública, sigui perquè estan treballant en un projecte facilitat per un concurs públic, per una associació cívica, cultural o política o per un «client» sigui aquest públic o privat. Volem obrir camins d'inserció i de discussió, sobretot per aquells que encara no tenen veu. Així es concreta la nostra vocació de servei en un món individualista i profundament sotraguejat per la recerca desesperada del prestigi.

Aquest fet està estretament lligat a la continuïtat d'aquesta **Revista Catalana de Sociologia**. Quants esforços en uns propòsits lloables s'han ofegat i han restat sense possibilitat de continuïtat! Per aquest primer número s'ha comptat amb els fons propis de l'Associació garantits per mitjà de les quotes dels associats i el romanent

proporcionat per la celebració del **II Congrés Català de Sociologia** celebrat a Girona l'abril de 1994. La continuïtat de la publicació resulta assegurada a partir de l'aportació anual que l'**Institut d'Estudis Catalans** fa a la seva secció de la **Societat Catalana de Sociologia**. Aquesta no és un privilegi, sinó una dotació econòmica, normativitzada per l'Institut, a totes i cadascuna de les seves societats filials i destinada específicament a les seves publicacions. Aquest revista anirà apareixent bianualment i, per tant, és una raó més per a fer-ne l'òrgan de difusió corrent i normal dels sociòlegs grans i, sobretot, dels joves de casa nostra.

Aquestes intencions i aquests objectius de la **Revista Catalana de Sociologia** no es podran dur a terme sense una generosa col·laboració col·lectiva. El pitjor que podria succeir és que algú sense cap fonament se sentís discriminat o marginat d'un projecte que convida a una gran i generosa participació. La Junta actual o futura de l'Associació Catalana de Sociologia és l'única que pot i ha de jutjar la vàlua i la fidelitat, a l'ideari de la revista, de les possibles aportacions dels diversos professionals de casa nostra. I no cal estar en possessió d'un títol oficial de sociòleg proporcionat per una institució acadèmica d'alguna universitat de l'Estat o de l'estranger; fidels a l'esperit que anima la mateixa Associació, aquí hi ha lloc per a tots aquells i aquelles que conreen la nostra disciplina. Ningú els demanarà la seva identitat, sinó que l'únic criteri de validesa és la serietat i el treball efectivament dut a terme. Sigui aquesta una amable invitació a tots els qui d'una manera o altra tenen alguna aportació a fer.

No tinguem por de dir que la sociologia és una ciència inacabada. El que és la societat i el seu esdevenir, la direcció del seu canvi, no van plantejar mai un problema en l'època en què l'estabilitat de les forces i de les formes constituïa el valor suprem. Amb l'intent d'analitzar el canvi social, la sociologia s'obliga a buscar les bases, els criteris i els instruments de l'anàlisi. La pluralitat de les perspectives sobre la societat fa de la sociologia una ciència inacabada. Aquesta inconclusió no és deguda a un retard de la ciència o a una incapacitat dels investigadors, sinó que ja hi era en la societat abans d'ésser en els llibres de sociologia.

Quan es llegeix els grans autors de la sociologia, per exemple i per citar-ne alguns a l'atzar, Balmes, Durkheim, Weber, Lukacs, Touraine, Bourdieu, Edgar Morin, Habermas, Adorno, etc., hom té la impressió que, més que il·lustracions d'un idèntic mètode científic, es tracta de filosofies de la societat. Aquesta dispersió i, àdhuc, contradicció de lectures sociològiques de la realitat, les reconeixem en la mateixa realitat, en els moviments socials divergents, con-

currents i, per què no?, enemics, en els projectes de reforma social, en les polítiques emprades per a resoldre els problemes que comporta el canvi social. La renovació dels mètodes i el recurs a la imaginació sociològica s'explica fàcilment per les modificacions que es van donant en la vida col·lectiva en general i en la producció de coses i serveis en particular. La història va deixant la petja constant de les seves exigències i, per tant, va modificant la manera en què cal veure les coses reals. Aquesta és la gran servitud o, segons com es miri, l'encant i l'exigència de la nostra disciplina.

A l'interior de la disciplina científica, com dintre la societat mateixa, hi ha un debat teòric permanent sobre la construcció social de l'objecte d'estudi. Això revela que no es tracta d'una simple qüestió de mètodes i tècniques, que no es tracta d'una legitimació del nostre queviure quotidià, que no es respon únicament a la demanda d'un «client» dominat per uns determinats interessos, sinó que és la construcció sociològica (no social) de la realitat que volem conèixer i comprendre; realitat que neix de les contradiccions presents per posar en evidència el que la societat és, no el que ha d'ésser. Fou i és la guerra absurda i inacabable entre els absolutismes conceptuals dels utopistes, dels positivistes i dels crítics. Tots amb dret a la paraula. El saber social, del qual la sociologia esdevé una de les seves manifestacions, ja fa temps que va florir: des del divorci entre la teologia i la filosofia natural. Es per això que pot aparèixer, al profà, com la presència de diverses sociologies i no d'una sola; és per això que es fa tan difícil de comprendre socialment la funcionalitat i el paper del sociòleg avui.

La comunitat dels sociòlegs catalans no és de cap manera homogènia. La majoria de les persones grans van estudiar a l'estranger i alguns, per circumstàncies concretes del nostre país, s'hi van quedar a treballar. D'altres han rebut una formació acadèmica no necessàriament sociològica en diverses universitats espanyoles. Alguns han realitzat estudis a la Universitat Autònoma de Barcelona dins un segon cicle de sociologia. Alguns han rebut una formació acadèmica sociològica sense un reconeixement oficialment aprovat. Finalment, n'hi ha que acabaran la seva carrera de sociologia a Catalunya aquest curs 1995-1996. Heterogeneïtat de formació i d'enfocaments, diferenciació en funció de l'edat, compartimentació en les diverses perspectives. La sociologia a Catalunya té uns historials biogràfics diferenciats i diversos; aquesta és una riquesa que és impossible no destacar.

Aquesta manca d'uniformitat teòrica i metodològica és una realitat que no neix de la diversitat de les persones i de les respectives biografies, sinó que forma part de la nostra mateixa realitat. Aquest

és el públic, associat o no, i el potencial lector i constructor de la **Revista Catalana de Sociologia**. La pluralitat està servida.

Diem, finalment, que la mateixa Associació Catalana de Sociologia s'enfronta amb serioses dificultats; no precisament nascudes de la seva base constitutiva com entitat, sinó per les tendències socials i disperses de les persones que efectivament en formen part.

D'una banda, l'associacionisme (sobretot el científic) té una vigència i presència social limitada; d'altra banda, aquí trobem també una forta dispersió de persones. Des dels qui són oberts al diàleg i a la confrontació, als «autistes» per als quals l'associacionisme els allunya de les tasques quotidianes o no els serveix als seus interessos de promoció social, passant pels qui són a Catalunya i que sembla que no siguin de Catalunya des del moment que exclouen de la seva anàlisi el fet nacional i lingüístic català com a no integrant i formant part de l'estructura social de Catalunya. Els processos de promoció i d'accés a la funció pública, amb la manca total d'autonomia catalana que els caracteritza, tenen alguna cosa a veure en aquesta esmentada i greu desviació.

Amic soci o lector: la Junta de l'Associació Catalana de Sociologia només et demana un petit esforç d'apropiació d'aquesta **Revista Catalana de Sociologia**. Ens donaríem per ben satisfets que el ressó de la nostra crida arribés fins als extrems més ocults de la nostra terra. Res que interessi a la realitat social nostra s'ha d'excloure de la nostra anàlisi teòrica, metodològica o aplicada. Al cap i a la fi, l'activitat sociològica s'inscriu en el procés de producció, en els objectius dels estats i en els conflictes de classe; és per això que hi ha un pobre mercat de la sociologia en gran manera controlat cínicament per l'Estat.